

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : અર્થશાસ્ત્ર (022) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 100

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	સંયોજન / કૌશલ્ય (S)	કુલ
ગુણ	45	30	20	05	100
ટકા (%)	45%	30%	20%	05%	100%

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નનો પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	20	20	20
2.	અતિ ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (VSA)	10	10	10
3.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	12	16	24
4.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	07	10	21
5.	લાંબા પ્રશ્નો (LA)	05	07	25
	કુલ	54	63	100

પ્રકરણ દીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ / પ્રકરણનું નામ	પ્રકરણદીઠ ગુણભાર	
		જનરલ વિકલ્પ વિના ગુણ	જનરલ વિકલ્પ સાથે ગુણ
1.	અર્થશાસ્ત્રમાં આલેખ	08	10
2.	વૃદ્ધિ અને વિકાસના નિર્દેશકો	10	13
3.	નાણું અને કુગાવો	08	10
4.	બેન્કિંગ અને નાણાકીય નીતિ	08	08
5.	ગરીબી	10	13
6.	બેરોજગારી	10	12
7.	વસ્તી	10	15
8.	કૃષિ ક્ષેત્ર	10	10
9.	વિદેશવેપાર	08	13
10.	ઉદ્યોગક્ષેત્ર	08	08
11.	ભારતીય અર્થતંત્રમાં નૂતન પ્રશ્નો	10	15
	કુલ	100	127

નોંધ : જનરલ વિકલ્પ સાથે દર્શાવેલ પ્રશ્નોના ગુણ નમૂનાના પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે દર્શાવેલ છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટે આ ગુણ અલગ હોઈ શકે છે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : અર્થશાસ્ત્ર (022) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

કુલ ગુણ : 100

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
	વિભાગ - A	
1 થી 20	નીચે 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો આપેલા છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. (દરેકનો 1 ગુણ)	20
	વિભાગ - B	
21 થી 30	નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના ઉત્તરો એક-બે વાક્યમાં આપો. (દરેકનો 1 ગુણ)	10
	વિભાગ - C	
31 થી 46	નીચે આપેલા પ્રશ્નો ક્રમાંક 31 થી 46 સુધીના 16 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 12 (બાર) પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (દરેકના 2 ગુણ)	24
	વિભાગ - D	
47 થી 56	નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 47 થી 56 સુધીના 10 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 07 (સાત) પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર લખો. (દરેકના 3 ગુણ)	21
	વિભાગ - E	
57 થી 63	નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 57 થી 63 સુધીના 07 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 05 (પાંચ) પ્રશ્નોના સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (દરેકનો 5 ગુણ)	25
	કુલ	100

સૂચના: વિભાગ-E માં પ્રશ્નક્રમાંક 63 આકૃતિ અને તેના વિશ્લેષણને લગતો પૂછવાનો રહેશે. જેમાં સમય આધારિત રેખાકૃતિ, સાદી સ્તંભાકૃતિ, પાસ-પાસેની સ્તંભાકૃતિ કે વિભાજિત સ્તંભાકૃતિમાંથી પૂછવાનો રહેશે. આ પ્રશ્નમાં દૃષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓએ માત્ર સમજૂતી આપવી (વિશ્લેષણ કરવું) તેવી સ્પષ્ટ નોંધ કરવાની રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

ધોરણ-12 : અર્થશાસ્ત્ર (022) (સામાન્ય પ્રવાહ)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

કુલ ગુણ : 100

સૂચનાઓ :

- આ પ્રશ્નપત્રમાં પાંચ વિભાગ છે અને કુલ 63 પ્રશ્નો છે.
- જવાબ આપતા પહેલાં પ્રશ્નોને કાળજીપૂર્વક વાંચી સૂચના મુજબ જવાબ આપો.
- વિભાગની સામે કૌંસમાં લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- નવો વિભાગ નવા પાના પરથી જ લખવો.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા 1 થી 20 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો છે. આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. [20]
(દરેકનો 1 ગુણ)
- (1) આકૃતિ કયા પ્રકારના વિતરણ માટે દોરવામાં આવે છે?
(A) વિસ્તાર (B) સતત (C) અસતત (D) આદર્શ
- (2) આર્થિક માહિતી અંગેની ડેટા CD કોણ તૈયાર કરે છે?
(A) શાળાઓ (B) સામાન્ય વ્યક્તિઓ (C) ખાનગી પ્રકાશકો
(D) પ્રયોગશાળાઓ, સંશોધન કેન્દ્રો, સરકાર વગેરે
- (3) માનવ વિકાસના આંકનું મૂલ્ય કેટલું હોય છે?
(A) એક (B) શૂન્ય થી એક વચ્ચે (C) સો (D) શૂન્ય
- (4) 'વિકાસ એટલે વૃદ્ધિ વત્તા પરિવર્તન' આ વિધાન કોણે રજૂ કર્યું છે?
(A) ટોડોરો (B) જિરાલ્ડ મેયર (C) મેકલપ (D) હેન્સન
- (5) ભારત જરૂરી પેટ્રોલિયમ પેદાશના કેટલા ટકા જેટલો પુરવઠો આયાત દ્વારા પ્રાપ્ત કરે છે?
(A) 50 (B) 60 (C) 70 (D) 90
- (6) રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયાની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ હતી?
(A) 1951 (B) 1935 (C) 1947 (D) 1949
- (7) સંસ્કૃત ભાષા પ્રમાણે બેન્ક શબ્દનો અર્થ શું થાય?
(A) નાણાંનો પુરવઠો (B) મૂડી રોકાણ (C) મૂડીનો જથ્થો (D) વ્યાજ
- (8) વર્ષ 2013માં ભારતમાં સૌથી વધુ ગરીબી કયા રાજ્યમાં જોવા મળી હતી?
(A) છત્તીસગઢ (B) ગોવા (C) ગુજરાત (D) રાજસ્થાન
- (9) ખેતીક્ષેત્રે ખેડૂતોને પાક નિષ્ફળતાના જોખમથી રક્ષણ આપવા કઈ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે?
(A) NREGA (B) IRDP (C) PMFBY (D) IAY
- (10) અસરકારક માંગના અભાવે કયા પ્રકારની બેરોજગારી સર્જાય છે?
(A) પ્રચ્છન્ન (B) મોસમી (C) ધર્ષણજન્ય (D) ચક્રીય
- (11) બેરોજગારીના પ્રકારો નક્કી કરવા માટેના ચાર માપદંડો કોણે રજૂ કર્યા છે?
(A) પ્રો. પી.ગુ (B) રાજકૃષ્ણ (C) કેઈન્સ (D) માર્શલ
- (12) ભારતમાં આયોજનનો આરંભ કઈ સાલમાં થયો?
(A) ઈ.સ. 1951 (B) ઈ.સ. 1981 (C) ઈ.સ. 1991 (D) ઈ.સ. 2001

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- (13) ભારતમાં નવી વસ્તીનીતિ (2000) માટેની સમિતિની રચના કોના વડપણ હેઠળ થઈ હતી ?
 (A) દીન દયાળ ઉપાધ્યાય (B) જમશેદજી તાતા
 (C) ડો. એમ.એસ.સ્વામીનાથન (D) રંગનાથન
- (14) ભારતમાં અધૂરી સિંચાઈ યોજનાઓ પૂરી કરવાની જવાબદારી કોને સોંપવામાં આવી છે ?
 (A) RBI (B) NABARD (C) RRBs (D) SBI
- (15) વિદેશ વેપારમાં ક્યુ સાધન સૌથી ઓછું ગતિશીલ છે ?
 (A) જમીન (B) મૂડી (C) નિયોજન શક્તિ (D) શ્રમ
- (16) લેણદેણની તુલામાં કેટલાં ખાતા હોય છે ?
 (A) 1 (B) 2 (C) 3 (D) 4
- (17) અગરબત્તી ઉદ્યોગ એ કયા ઉદ્યોગનું ઉદાહરણ છે ?
 (A) નાના પાયાનો ઉદ્યોગ (B) મોટા પાયાનો ઉદ્યોગ
 (C) ગૃહ ઉદ્યોગ (D) મધ્યમ પાયાનો ઉદ્યોગ
- (18) જાહેર ક્ષેત્ર એટલે શું ?
 (A) સરકાર દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર (B) આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્ર
 (C) લોકો દ્વારા સંચાલિત ક્ષેત્ર (D) સહકારવૃત્તિવાળું ક્ષેત્ર
- (19) ભારતમાં રેલ્વેની સૌપ્રથમ શરૂઆત કયા વર્ષમાં થઈ હતી ?
 (A) 1951 માં (B) 1901 માં (C) 1853 માં (D) 1875 માં
- (20) ભારતમાં સૌપ્રથમ તેલના ભંડારો ક્યાંથી પ્રાપ્ત થયા હતા ?
 (A) ગુજરાત (B) મહારાષ્ટ્ર (C) અસમ (D) આંધ્રપ્રદેશ

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા 21 થી 30 પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યમાં આપો. (દરેકના 1 ગુણ)

[10]

- (21) વૃતાંશ શોધવાનું સૂત્ર લખો.
 (22) જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તા આંક (PQLI)ની રજૂઆત કોના દ્વારા કરવામાં આવી ?
 (23) પ્રધાનમંત્રી જનધન યોજનાનું સંચાલન કોણ કરે છે ?
 (24) કયા પ્રકારની થાપણો સૌથી વધુ તરલ હોય છે ?
 (25) ગરીબી રેખા એટલે શું ?
 (26) કયા વયજૂથને ઉત્પાદકીય વયજૂથ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?
 (27) NABARD નું પૂરું નામ જણાવો.
 (28) વિદેશ વેપારનું કદ એટલે શું ?
 (29) નાના પાયાના ઉદ્યોગો કયા પ્રકારની ઉત્પાદન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે ?
 (30) શહેરીકરણનો અર્થ આપો.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

વિભાગ - C

- નીચે આપેલા 31 થી 46 સુધીના 16 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 12 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો. (દરેકના 2 ગુણ) [24]
- (31) અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસમાં કમ્પ્યુટર ટેકનોલોજીના ઉપયોગ તરીકે પાવર પોઈન્ટ પ્રેઝન્ટેશન સમજાવો.
- (32) ઇન્ટરનેટના ઉપયોગના ભયસ્થાનો જણાવો.
- (33) આર્થિક વિકાસના લક્ષણો જણાવો. (ગમે તે ચાર)
- (34) આર્થિક વિકાસના નિર્દેશકોના નામ જણાવો.
- (35) દાબેલો કુગાવો એટલે શું?
- (36) નાણાંના પ્રકાર જણાવો.
- (37) શિડયુલ બેન્કનું વર્ગીકરણ જણાવો.
- (38) RBI ની નાણાંકીય નીતિના ગુણાત્મક સાધનોના માત્ર નામ જણાવો.
- (39) ગરીબીનો આવક અભિગમ સમજાવો.
- (40) પ્રચ્છન્ન બેરોજગારીનો અર્થ આપો.
- (41) પંડિત દીનદયાળ ઉપાધ્યાય શ્રમેવ જયતે યોજના ટૂંકમાં સમજાવો.
- (42) શ્રી રાજકૃષ્ણ સમિતિએ રજૂ કરેલ બેરોજગારીના માપદંડોના માત્ર નામ જણાવો.
- (43) લેણદેણની તુલાને અસર કરતા કોઈપણ ચાર પરિબળોના નામ જણાવો.
- (44) આંતરિક વેપાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો અર્થ આપો.
- (45) ખેતીના આધુનિકીકરણમાં ઉદ્યોગો કેવી રીતે ઉપયોગી છે? સમજાવો.
- (46) ભારતમાં રેલવે સામેના પડકારો જણાવો.

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા 47 થી 56 સુધીના 10 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 7 પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર આપો. (દરેકના 3 ગુણ) [21]
- (47) આકૃતિ અને આલેખ દોરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો સમજાવો.
- (48) માનવ વિકાસ આંકના ઘટકો સમજાવો.
- (49) આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસનો તફાવત લખો. (કોઈપણ છ મુદ્દા)
- (50) ગરીબીના કોઈપણ ત્રણ નિર્દેશકો સમજાવો.
- (51) મહાત્માગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગારી ગેરંટી યોજના (મનરેગા) ટૂંકનોંધ લખો.
- (52) ભારતમાં વસ્તી નિયંત્રણના કોઈપણ ત્રણ ઉપાયો સમજાવો.
- (53) પાકની ફેરબદલી સમજાવો.
- (54) ટૂંકનોંધ લખો. હુંડિયામણ દર
- (55) વિદેશ વેપારના કારણો સમજાવો (ત્રણ મુદ્દા)
- (56) વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તાર (SEZ) સમજાવો.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

વિભાગ - E

- નીચે આપેલા 57 થી 63 સુધીના 7 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 5 પ્રશ્નોના ઉત્તર વિસ્તારપૂર્વક આપો. (દરેકના 5 ગુણ) [25]
- (57) સાટા પ્રથાનો અર્થ આપી સાટા પ્રથાની મર્યાદાઓ સમજાવો.
- (58) ભારતમાં ગરીબી ઘટાડવાના આર્થિક કારણો સમજાવો.
- (59) મૃત્યુદરનો અર્થ આપી નીચાં મૃત્યુદરનાં કારણો સમજાવો.
- (60) ભારતમાં ખેત ઉત્પાદકતા વધારવાના ટેકનોલોજીકલ સુધારાઓ સમજાવો.
- (61) સ્થળાંતરનો અર્થ આપી સ્થળાંતરની નકારાત્મક અસરો ચર્ચો.
- (62) શહેરીકરણની સમસ્યા હળવી કરવાના કોઈપણ પાંચ ઉપાયો સમજાવો.
- (63) ભારતમાં જન્મદર અને મૃત્યુદરની આપેલી આંકડાકીય માહિતીને પાસ-પાસેની સ્તંભાકૃતિમાં રજૂ કરી વિશ્લેષણ કરો.

વર્ષ	જન્મદર (પ્રતિ 1000 વ્યક્તિએ)	મૃત્યુદર (પ્રતિ 1000 વ્યક્તિએ)
1951	39.9	27.4
2011	21.8	7.1

નોંધ : દૃષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓએ માત્ર વિશ્લેષણ કરવું.

...